

B. ΑΝΟΙΚΤΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ (ενδεικτικά παραδείγματα)

Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να διαβάσετε τα κείμενα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1^ο : Λόγος του Χίτλερ, 22 Αυγούστου 1939

... Στην αρχή των εχθροπραξιών θα χρησιμοποιήσω μια πρόφαση. Το αν είναι αληθοφανής ή όχι λίγο ενδιαφέρει. Δεν ελέγχεται ποτέ ο νικητής για το αν λέει ή όχι την αλήθεια. Όταν αρχίζεις έναν πόλεμο, κι όταν τον διεξάγεις, δεν είναι το δίκαιο που λογαριάζεται, μα η νίκη. Ενεργείστε με σκληρότητα. Ο ισχυρότερος έχει πάντα δίκιο.

σχολικό βιβλίο, σ. 235

ΚΕΙΜΕΝΟ 2^ο : Λόγος του Μουσολίνι, 1936

... Η συλλογική ασφάλεια ούτε υπήρξε, ούτε υπάρχει, ούτε θα υπάρξει ποτέ. Ένας ζωντανός οργανισμός πραγματοποιεί, μέσα στα σύνορά του, τη δική του ασφάλεια και αρνείται να εμπιστευτεί το μέλλον του στα χέρια των ξένων.

σχολικό βιβλίο, σ. 236

- α) Να συγκρίνετε τα δύο κείμενα και να σημειώσετε τις ομοιότητες που παρατηρείτε.
- β) Τι συμπέρασμα εξάγετε, συγκρίνοντας τις θέσεις του Χίτλερ και του Μουσολίνι με τις διακηρύξεις της Κοινωνίας των Εθνών;
- Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
- γ) Με βάση τα κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να διερευνήσετε ποιος ήταν ο ρόλος της Κοινωνίας των Εθνών κατά τη δεκαετία του 1930.

2. ΚΕΙΜΕΝΟ 1^ο

"... Κι όμως, αν και αμφιβολία δεν χωράει, η ελληνική κυβέρνηση αποφασίζει να μη φανερώσει την αλήθεια, για ν' αποφύγει κάθε προστριβή. Σε ανακοινωθέν της δηλώνει πως δεν κατόρθωσε να εξακριβώσει την εθνικότητα του υποβρυχίου που χτύπησε την "ΕΛΛΗ".

A. Τερζάκης, *Ελληνική Εποποιία 1940-41*
σχολικό βιβλίο, σ. 242

ΚΕΙΜΕΝΟ 2^ο

"16 Αυγούστου 1940

Χθες πρωίαν, περί ώραν 8.30, το σκάφος του ημετέρου πολεμικού στόλου "Ελλη" ενώ ευρίσκετο ηγκυροβολημένον έξωθεν του λιμενοβραχίονος Τήνου, ετορπιλλίσθη αιφνιδίως παρ' υποβρυχίου αγνώστου εθνικότητος

ευρισκομένου εν καταδύσει.

... Ο κυβερνήτης και οι αξιωματικοί αφήκαν τελευταίοι το σκάφος φλεγόμενο, το οποίο και εβυθίσθη την 9.45'. Τα θύματα ανέρχονται εις ένα νεκρόν, τον κελουστήν μηχανικόν Παπανικολάου και 29 τραυματίας.

Μεταξύ του αστικού πληθυσμού που ευρίσκετο επί της προκουμαίας τινές εμωλωπίσθησαν, μία δε γυνή αρμενικής καταγωγής απέθανεν εκ συγκοπής.

Μέχρι της ώρας ταύτης ουδέν στοιχείον περι της εθνικότητος του επιτεθέντος υποβρυχίου καταρτώθη να εξακριβωθή".

Από το επίσημο ανακοινωθέν για τον τορπιλισμό της "ΕΛΛΗΣ"
Υπ. Εξωτερικών. Διπλωματικά έγγραφα
σχολικό βιβλίο, σ. 242

Με βάση τα παραπάνω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να εξηγήσετε:

- α) Γιατί η ελληνική κυβέρνηση αποφεύγει να επιρρίψει ευθύνες στην Ιταλία;
- β) Για ποιους λόγους έγινε ο τορπιλισμός;

3. Να διαβάσετε το κείμενο και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν, αξιοποιώντας, όπου χρειάζεται, και τις ιστορικές σας γνώσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ (Απόσπασμα από το επίσημο ιταλικό τηλεσίγραφο)

"Αθήναι τη 28η Οκτωβρίου 1940

... Η ουδετερότης της Ελλάδος απέβη ολονέν και περισσότερον απλώς και καθαρώς φαινομενική. Η ευθύνη δια την κατάστασιν ταύτην πίπτει πρωτίστως επί της Αγγλίας και επί της προθέσεως της όπως περιπλέκει πάντοτε άλλας χώρας εις τον πόλεμον. Η Ιταλική Κυβέρνησις θεωρεί έκδηλον ότι η πολιτική της Ελληνικής Κυβερνήσεως έτεινε και τείνει να μεταβάλη το ελληνικόν έδαφος, ή τουλάχιστον να επιτρέψη όπως το ελληνικόν έδαφος μεταβληθή εις βάσιν πολεμικής δράσεως εναντίον της Ιταλίας. Τούτο δεν θα ηδύνατο να οδηγήση ή εις μίαν ένοπλον ρήξιν μεταξύ της Ιταλίας και της Ελλάδος, ρήξιν την οποίαν η Ιταλική Κυβέρνησις έχει πάσαν πρόθεσιν να αποφύγη.

Όθεν, η Ιταλική Κυβέρνησις κατέληξεν εις την απόφασιν να ζητήση από την Ελληνική Κυβέρνησιν -ως εγγύησιν δια την ουδετερότητα της Ελλάδος και ως εγγύησιν δια την ασφάλειαν της Ιταλίας- το δικαίωμα να καταλάβη δια των ενόπλων αυτής δυνάμεων, δια την διάρκειαν της σημερινής προς την Αγγλίαν ρήξεως, ωρισμένα στρατηγικά σημεία του ελληνικού εδάφους. Η Ιταλική Κυβέρνησις ζητεί από την Ελληνικήν Κυβέρνησιν όπως μη εναντιωθή εις την κατάληψιν ταύτην και όπως μη παρεμποδίση την ελευθέραν διέλευσιν των στρατευμάτων των προοριζομένων να την πραγματοποιήσωσι. Τα στρατεύματα ταύτα δεν παρουσιάζονται ως εχθροί του ελληνικού λαού και η Ιταλική Κυβέρνησις

δεν προτίθεται ποσώς δια της προσωρινής κατοχής στρατηγικών τινών σημείων, επιβαλλομένης υπό της ανάγκης των περιστάσεων και εχούσης καθαρώς αμυντικόν χαρακτήρα, να θίξει οπωσδήποτε την κυριαρχίαν και την ανεξαρτησίαν της Ελλάδος.

Η Ιταλική Κυβέρνησις ζητεί από την Ελληνικήν Κυβέρνησιν όπως δώσει αυθωρεί εις τας στρατιωτικάς αρχάς τας αναγκαίας διαταγάς ίνα η κατοχή αυτή δυνηθή να πραγματοποιηθή κατά ειρηνικόν τρόπον. Εάν τα ιταλικά στρατεύματα ήθελον συναντήσῃ αντίστασιν, η αντίστασις αυτή θα καμφθή δια των όπλων και η Ελληνική Κυβέρνησις θα έφερε τας ευθύνας, αι οποίαι ήθελον προκύψῃ εκ τούτου".

Θ. Παπακωνσταντίνου, Η μάχη της Ελλάδος 1940-1941
σχολικό βιβλίο, σ. 244

- α) Ποιες είναι οι προθέσεις της Ιταλικής Κυβέρνησης σύμφωνα με το τελεσίγραφο;
- β) Ποια σημεία του κειμένου είναι αντιφατικά;

4. Να διαβάσετε τα κείμενα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1^ο

Ο διοικητής του στρατοπέδου του Άουσβιτς μιλάει για το έργο του.

"Είμαι 46 χρόνων και είμαι μέλος των "SS" από το 1934, είμαι επίσης μέλος της ομάδας "Νεκροκεφαλές". Από το 1934, χωρίς καμιά διακοπή, υπηρέτησα στις διοικητικές υπηρεσίες των στρατοπέδων συγκέντρωσης... Υπήρξα διοικητής του Άουσβιτς ως τις 31 Δεκεμβρίου 1944 και υπολογίζω ότι περίπου 2.500.000 κρατούμενοι εξοντώθηκαν με το γκάζι ή στους ειδικούς κλιβάνους. Συγχρόνως 500.000 κρατούμενοι πέθαναν από την πείνα και από διάφορες ασθένειες. Συνολικά 3.000.000 άνθρωποι χάθηκαν στο Άουσβιτς. Αυτός ο αριθμός αντιπροσωπεύει το 70-80% όλων των κρατουμένων που πέρασαν από κει. Αυτοί που επέζησαν χρησιμοποιήθηκαν σε καταναγκαστικά έργα μέσα στα όρια του στρατοπέδου. Ανάμεσα στα θύματα ήταν περίπου 100.000 γερμανοί Εβραίοι και ένας μεγάλος αριθμός από Εβραίους της Ολλανδίας, της Γαλλίας, του Βελγίου, της Πολωνίας, της Τσεχοσλοβακίας και της Ελλάδας".

Λ. Πολλιακώφ και Ζ. Βουλφ, Το 3ο Ράιχ και οι Εβραίοι
σχολικό βιβλίο, σ. 260

ΚΕΙΜΕΝΟ 2^ο

"6 Αυγούστου 1945

... Ξαφνικά μια εκτυφλωτική λάμψη μ' έκανε να τιναχτώ, το σπίτι μπροστά μας άρχισε να τρέμει και, σε μερικά λεπτά, σωριαζόταν σε ερείπια μέσα σε ένα

σύννεφο από σκόνη. Γύρω μας κι άλλα κτίρια κατέρρεαν σαν τραπουλόχαρτα. Φλόγες ξεπήδησαν από τα χαλάσματα κι άρχισαν να φουντώνουν με τη βοήθεια ενός ανέμου που γινόταν όλο και σφοδρότερος... Είδα να παρελαύνουν από μπροστά μου ανθρώπινες σκιές, που έμοιαζαν με λιπανεία φαντασμάτων. Μερικές απ' αυτές φαίνονταν να υποφέρουν από πόνους φρικτούς και βάδιζαν με τα χέρια τεντωμένα. Αυτές οι μορφές μου προξένησαν ιδιαίτερη περιέργεια. Τέλος κατάλαβα ότι ήταν άνθρωποι φρικιαστικά καμένοι που ήθελαν να αποφύγουν την οδυνηρή επαφή των χεριών τους με τα πληγωμένα πλευρά τους... Οι σιωπηλοί δρόμοι ήταν γεμάτοι από πτώματα. Η Χιροσίμα δεν ήταν πια πόλη, αλλά μια φλογισμένη έρημος".

Μισιχίκο Χασίγια, Ημερολόγιο της Χιροσίμα
σχολικό βιβλίο, σ. 264

- α) Ποιες όψεις του πολέμου αποτυπώνονται στο καθένα;
- β) Οι καταστροφές του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου ήταν τρομερές σε έκταση. Διαβάζοντας τα δύο κείμενα να προσδιορίσετε και να αναλύσετε τις αιτίες αυτών των καταστροφών.

5. Να αναλύσετε τη σχέση:

Αποφάσεις Γιάλτας → Δυσλειτουργίες Ο.Η.Ε.

6. Να διαβάσετε τα κείμενα και να απαντήσετε στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1^ο : Το "δόγμα Τρούμαν", Άνοιξη 1947

"Φρονώ ότι οι Ενωμένες Πολιτείες οφείλουν να υποστηρίζουν τους ελεύθερους λαούς οι οποίοι αντιστέκονται στις πιέσεις που ασκούνται σ' αυτούς είτε από οπλισμένες μειοψηφίες στο εσωτερικό τους, είτε από δυνάμεις εξωτερικές. Φρονώ ότι οφείλουμε να βοηθήσουμε τους ελεύθερους λαούς ώστε να μπορέσουν μόνοι τους να καθορίσουν το μέλλον τους. Φρονώ ότι η βοήθειά μας πρέπει να λάβει τη μορφή οικονομικής ενίσχυσης".

σχολικό βιβλίο, σ. 266

ΚΕΙΜΕΝΟ 2^ο : Το "δόγμα Ζντάνωφ", Οκτώβριος 1947

Στον κόσμο δημιουργήθηκαν δύο στρατόπεδα: από το ένα μέρος το ιμπεριαλιστικό και αντιδημοκρατικό στρατόπεδο, το οποίο έχει θέσει, ως κύριο στόχο του, την προετοιμασία της παγκόσμιας κυριαρχίας για τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό και το πνίξιμο της δημοκρατίας από το άλλο μέρος βρίσκεται το αντιιμπεριαλιστικό και δημοκρατικό στρατόπεδο το οποίο ως κύριο στόχο του έχει το σταμάτημα της προόδου του ιμπεριαλισμού, το δυνάμωμα της δημοκρατίας και το ξερίζωμα των λειψάνων του φασισμού.

- α) Τι εννοεί ο Τρούμαν αναφερόμενος σε "οπλισμένες μειοψηφίες";
- β) Να αναλύσετε τη σχέση που συνδέει τα δύο δόγματα, λαμβάνοντας υπόψη σας τα αποτελέσματα της συνδιάσκεψης της Γιάλτας.

Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ο Χίτλερ αναλαμβάνοντας την εξουσία το 1933, με μια σειρά από κεραυνοβόλες νίκες μέχρι το 1945, κατέκτησε το μεγαλύτερο μέρος της Ευρώπης και επέβαλε στις κατακτημένες χώρες τη "Νέα Τάξη" πραγμάτων.
  - Τα κύρια χαρακτηριστικά της "ΝΕΑΣ ΤΑΞΗΣ" ήταν:
.....
.....
.....
.....
2. Να εξηγήσετε τους όρους:
  - α) κομινφόρμ
  - β) ψυχρός πόλεμος
  - γ) Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε.
3. Να δικαιολογήσετε την άποψη ότι το αποτέλεσμα της συμφωνίας του Μονάχου (3/9/1938) αποτελεί ήττα των δημοκρατικών δυνάμεων απέναντι στην επεκτατική πολιτική του φασισμού.
4. Πώς δικαιολογείται η υπογραφή γερμανοσοβιετικού συμφώνου (*Σύμφωνο Μολότωφ-Ρίμπεντροπ*), με δεδομένη την αντικομμουνιστική πολιτική του Χίτλερ;
5. Ο όρος "εγκληματίας πολέμου" εισάγεται στη διεθνή ορολογία μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Να προσδιορίσετε τους λόγους που επέβαλαν τη χρησιμοποίηση αυτού του όρου.
6. Στη διακήρυξη του Ο.Η.Ε. αναφέρεται:
  - "Να ενώσουμε τις δυνάμεις μας για τη διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας σ' όλο τον κόσμο".
  - Ανταποκρίθηκε ο Ο.Η.Ε. σ' αυτόν τον σκοπό; Αν όχι, τι τον εμπόδισε;

7. Ο ψυχρός πόλεμος χώρισε τον κόσμο σε δύο στρατόπεδα. Να προσδιορίσετε την ιδεολογία του κάθε στρατοπέδου.
8. Ποιο ήταν το περιεχόμενο της συμφωνίας "**Μολότωφ-Ρίμπεντροπ**" και ποια η σημασία της;